

Mezinárodní obchod

Teorie mezinárodního obchodu a obchodní politiky

Země mohou obchodovat ze tří ekonomických důvodů:

- 1) odlišnost z důvodu **různé úrovně ekonomické efektivity** (Ricardo – Klasická teorie komparativní výhody)
- 2) odlišnost na základě **různé vybavenosti země výrobními zdroji** (Heckscher – Ohlin – Model vybavenosti výrobními faktory)
- 3) mezinárodní obchod umožňuje získat **úspory z rozsahu** (Teorie vnitrodoborové (vnitrodvětvové) specializace)

Efekt ze specializace v mezinárodním obchodu

- 1) Komoditám s komparativní výhodou se otevírá nová poptávka
- 2) Ceny vyvážených komodit se zvýší
- 3) Ceny dovážených komodit se sníží
- 4) Dojde k realokaci zdrojů
- 5) Životní úroveň vlivem zlepšení směnných relací roste

Efekt z účasti v mezinárodním obchodě

- 1) Lépe se využívají celosvětové zdroje – **produkční efekt**
- 2) Spotřebitelé mají přístup k lepšímu a levnějšímu zboží při větším výběru – **spotřební efekt**

Politická relevance mezinárodního obchodu

Stoperův – Samuelsonův teorém

Zvýšení světové ceny určité komodity vede ke zvýšení ceny toho faktoru, na který je jeho výroba relativně náročnější, a snižuje cenu faktoru, na který je tato výroba méně náročná.

Mezinárodní obchod je schopen politicky rozdělit celé země do antagonistických skupin – redistribuční charakter obchodu je výrazným jevem, který vede různé segmenty obyvatelstva buď ke sklonům ke xenofobii a protekcionismu, nebo naopak k rétorice volného obchodu.

Mezinárodní obchod krátkodobě ovlivňuje ceny, důchody a úroveň spotřeby, - dlouhodobě vytváří tlak na realokaci zdrojů a na růst.

Protekcionalismus a obchodní politika

Clo je forma nepřímé daně, která se vyměřuje na dovoz a vybírá se při vstupu zboží do země.

Clo má tendenci **zvýšit cenu, snížit spotřebované množství, snížit dovážené množství a zvýšit domácí výrobu.**

Kvóta je množstevní omezení dovozu. Má stejné účinky na obchod jako clo, ale nevytváří příjem státu.

Důvodem pro využití jakéhokoliv **omezení obchodu** je podpora domácí produkce.

Přestože **konkrétní země** může za určitých podmínek protekcionalistickou politikou získat, **svět** jako celek vždy trpí.

Clo má i **politické dopady** - staví proti sobě jednotlivé země a vede k celním válkám. V rámci země pak rozděluje její obyvatele, protože útočí na jejich důchody.

Mezinárodní obchodní politika

Zahraničně obchodní politika je soubor aktivit státu, kterými cílevědomě působí na zahraniční obchod své země, a to zejména cestou obchodněpolitických nástrojů uplatňovaných ve vztazích k vlastním podnikatelským subjektům a ve vztazích ke třetím zemím.

Liberalismus – v MOP směr, při jehož sledování jsou odstraňovány překážky obchodu a trh je otevírán s cílem umožnit volný pohyb zboží.

Protekcionismus – zdůrazňuje zranitelnost ekonomiky, likvidaci domácích výrobních odvětví, růst nezaměstnanosti, mandatorních výdajů státního rozpočtu.

Obchodněpolitický režim – soubor podmínek a pravidel, za nichž lze uskutečňovat vzájemný obchod s jistou mírou eliminace hlavních obtíží.

Mnohostranný obchodní systém

MOS je proces postupné liberalizace obchodu cestou odstraňování tarifních a netarifních překážek prostřednictvím mnohostranných obchodních jednání, jejichž výsledky každý účastník poskytuje na bázi zacházení podle doložky nejvyšších výhod všem ostatním smluvním stranám s tím, že po dovozu se uplatňuje národní zacházení.

Principy:

- **Liberalizace** – odstraňování tarifních a netarifních překážek světového obchodu
- **Konsolidace** – fixace existujícího stavu (jako základ pro liberalizaci)
- **Multilateralita** – systémová řešení otázek mezinárodního obchodu jsou přijímána reprezentativním fórem (kola mnohostranných obchodních jednání)
- **Nediskriminace** – poskytování doložky nejvyšších výhod
- **Parita** – národní zacházení

Přístup na trh

Liberalizace cel

- liberalizace cel u průmyslových výrobků
- specifické oblasti – textilní, zemědělská produkce
- tarifkace

Pravidla mezinárodního obchodu

- svoboda průvozu
- zjišťování hodnoty k celním účelům
- zjišťování původu zboží

Ochranná opatření

- udržení rovnováhy na trhu (potraviny)
- úniková doložka (průmyslové výrobky, textil, zemědělství)
- opatření na ochranu platební bilance
- dumping a subvence

Výjimky z principu nediskriminace

- preferenční dohody (celní unie a zóna volného obchodu)
- rozvojové země

Vývoj mezinárodního obchodu zbožím a službami

Dynamika MO

V období 1950-1995 nárůst ve fyzickém vyjádření 15x (1/3 veškeré výroby prochází mezinárodním obchodem)

Příčiny rychlého růstu MO

- rychlý růst světového produktu (4% ročně)
- intenzivní otevírání ekonomik
- prohlubování mezinárodní dělby práce
- globalizace ekonomického rozvoje

Rysy

- prudký vzestup výroby průmyslových produktů a zaostávání produkce surovin a potravin
- ve výrobní struktuře RE dochází dále k prudkému zvyšování podílu služeb a zpracovatelského průmyslu ve srovnání s dynamikou primárních odvětví
- prudce roste podíl meziproductů na úkor podílu finálních výrobků v rámci světového obchodu